

2. Офіційна веб-сторінка CERT-UA. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cert.gov.ua/about-us> (дата звернення 09.02.2021).

3. Державний стандарт України. Захист інформації. Технічний захист інформації. Терміни та визначення. ДСТУ 3396.2-97. Офіційний сайт Держспецзв'язку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cip.gov.ua/> (дата звернення 09.02.2021).

УДК 004.912

Ланде Д.В.

доктор технічних наук, професор

Дмитренко О.О.

Інститут проблем реєстрації інформації НАН України

ПОБУДОВА ОНТОЛОГІЧНИХ МОДЕЛЕЙ У ГАЛУЗІ ПРАВА

Внаслідок швидкого розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій відбувається стрімке накопичення даних у вигляді найрізноманітніших джерел – файлів, електронних листів, вебсторінок та інших джерел не залежно від форматів їх подання. Науково-технічний прогрес вплинув, зокрема, й на правову галузь. Кількість нормативно-правових документів поданих у електронному вигляді, а отже, і кількість інформації, з якою доводиться мати справу експерту у цій сфері, теж постійно зростає. Тож актуальною для правової галузі є задача спрощення доступу до головного змісту тексту, виокремлення з нього головних викладок, ідей та заздалегідь заявлених змістових аспектів. Також не менш важливим є завдання виявлення дублюючої інформації та протиріч у нормативно-правових документах. Це призводить до необхідності розвивати та удосконалювати наявні технологічні рішення та розробляти нові з метою забезпечити достатньо високу швидкість обробки й аналізу правової інформації.

Під час вибору методів дослідження та побудови термінологічних онтологій в галузі права потрібно враховувати той факт, що на відміну від величезних об'ємів неструктурованих даних, які знаходяться у вільному доступі на інформаційних ресурсах у вебмережі, правова інформація у певній мірі є структурованою, але водночас не завжди доступна для вільного перегляду.

Оскільки задача комп'ютеризованої обробки текстів лежить на перетині лінгвістичних і математичних наук, то для побудови онтологічної моделі, придатної для автоматизованої обробки, у цій роботі пропонується застосовувати лінгвомережеву модель представлення текстових даних. У такій мережі вершинами є ключові слова та словосполучення, а зв'язками – семантико-семантичні зв'язки, які присутні у реченні між цими ключовими

термінами. Для виокремлення ключових термінів застосовується розмічування частин мови за допомогою наявних програмних засобів комп'ютерної обробки природномовних текстів. Враховуючи те, до якої частини мови належить кожне слово у тексті, здійснюється формування термінів та їх подальше статистичне зважування [1]. Крім того з розміченого тексту пропонується вилучити стоп-слова, які не несуть собою ніякого інформаційного навантаження.

Для побудови ненаправлених зв'язків у мережі термінів застосовувався алгоритм горизонтальної видимості [2], а для встановлення напрямків зв'язків враховувалась інформація про те, до якої частини мови належить кожен термін [3]. Апробація запропонованого підходу була здійснена на основі вільнодоступних правових документів, поданих англійською мовою.

Загалом, запропонована методика побудови термінологічних онтологій може бути використана у системах автоматичного реферування правової інформації. Це сприятиме формуванню й удосконаленню понятійного і термінологічного апарату у правовій галузі та гармонізації національного і міжнародного права.

Література

1. Lande D.V., Radziievska O.H.: Subject Domain Models of Jurisprudence According to Google Scholar Scientometrics Data // Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2020). Volume I: Main Conference. Lviv, Ukraine, April 23-24, 2020. CEUR Workshop Proceedings (ceur-ws.org). - Vol-2604. - pp 32-43. ISSN 1613-0073. [<http://ceur-ws.org/Vol-2604/paper3.pdf>].
2. Lande, D. V., Snarskii, A. A., Yagunova, E. V., & Pronoza, E. V.: The use of horizontal visibility graphs to identify the words that define the informational structure of a text. In: 2013 12th Mexican International Conference on Artificial Intelligence, pp. 209-215 (2013).
3. Ланде Д.В., Дмитренко О.О. Методика виокремлення ключових слів і словосполучень та побудови направлених зважених мереж термінів із застосуванням Part-of-Speech tagging. Інформаційні технології і безпека // Матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції ІТБ-2020. - Київ: Інжиніринг. - С. 140-144. ISBN: 978-966-2344-77-6.

Ланде Д.В., Дмитренко О.О. Побудова онтологічних моделей у галузі права	62
Лаптев О.А., Гребенніков А.Б., Лаптев С.О., Загинець А.Ю. Модель захисту інформації при нелінійних параметрах зовнішніх впливів з урахуванням взаємодії користувачів	64
Мацик Ю.Й. Розвиток інтернету та кібергігієна	66
Мельник Д.С. Щодо сучасних загроз національній безпеці України в інформаційній сфері	68
Міхєєв Ю.І. Шляхи удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення збройних сил України в національному сегменті кіберпростору	71
Огарок А.П. Підхід до створення системи забезпечення інформаційної безпеки розвідувальних органів України	73
Олєйніков Д.О. Щодо необхідності кримінально-правової охорони інформаційної безпеки держави	75
Онищенко Ю.М., Світличний В.А. Підходи до удосконалення державних механізмів боротьби з кіберзлочинністю	78
Оніщук В.С. Особливості введення психологічного впливу	80
Осьмак А.С. Цифрові голосові комунікації в публічному управлінні. Класифікація та безпека	82
Павленко М.М., Бондарчук А.А. Шляхи створення системи кібербезпеки України	84
Пилипчук В.Г. Проблеми та пріоритети розвитку правової науки в контексті цифрової трансформації, захисту прав та безпеки людини, суспільства і держави	87
Полотай О.І., Масюк Н.А. Профілі можливостей порушників інформаційної безпеки структурних підрозділів безпекових структур	92

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ**

XII Всеукраїнська науково-практична конференція

**Збірник тез наукових доповідей
(Київ, 26 березня 2021 року)**

Електронне видання

**Київ
2021**

Організаційний комітет конференції

Черняк С. М. – ректор Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук; **Пилипчук В. Г.** – директор Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, академік Академії наук Вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України; **Дашковська О. В.** – науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, кандидат хімічних наук, доцент; **Мамченко С. М.** – директор Навчально-наукового інституту інформаційної безпеки Національної академії Служби безпеки України, доктор педагогічних наук, професор; **Чорний Р. Л.** – директор науково-організаційного центру Національної академії Служби безпеки України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник; **Гребенюк В. М.** – заступник директора науково-організаційного центру Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, старший дослідник; **Давидова Т. О.** – начальник організаційно-наукового відділу науково-організаційного центру Національної академії Служби безпеки України, кандидат юридичних наук

*Рекомендовано до друку науково-організаційним центром
Національної академії Служби безпеки України
(протокол № 12 від 19 березня 2021 року)*

Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 26 березня 2021 р.). [Електронне видання]. – Київ : НА СБУ, 2021. – 346 с.

У збірнику тез висвітлюються актуальні проблеми розвитку системи інформаційної безпеки; захисту кібернетичної безпеки об'єктів критичної інфраструктури України, інші важливі питання, а також в окремій рубриці містяться погляди наукової молоді на зазначені проблеми.

Рекомендовано працівникам органів державної влади, науковцям, фахівцям із інформаційної та кібербезпеки, здобувачам вищої освіти, широкій громадськості.

Тези публікуються в авторській редакції. Організаційний комітет залишає за собою право не поділяти думку авторів.

УДК 341.123(045)(0.034.2PDF)